

Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala, Lappeenranta
Sosiaalialan koulutusohjelma

Minna Nokka

LAPSIPERHEIDEN ELÄMÄ MAASEUDULLA

Selvitysalueena Ylämaa

Opinnäytetyö 2009

TIIVISTELMÄ

Minna Nokka

Lapsiperheiden hyvinvointi maaseudulla – Selvitysalueena Ylämaa

37 sivua, 2 liitettä

Saimaan ammattikorkeakoulu, Lappeenranta

Sosiaali- ja terveysala, Sosiaalialan koulutusohjelma

Opinnäytetyö 2009

Ohjaaja: Lehtori Outi Kokko-Muhonen, Saimaan ammattikorkeakoulu

Tässä opinnäytetyössä tarkoituksena oli selvittää, millaista on lapsiperheiden elämä maaseudulla. Opinnäytetyön selvitysalue oli Ylämaa ja kunnassa asuvat lapsiperheet, joilla on alle kouluikäisiä lapsia. Selvityksen tavoitteena oli perehtyä maaseudulla asuvien lapsiperheiden arkeen ja siihen, kuinka tyytyväisiä perheet ovat elämäänsä, asuinpaikkaansa ja palveluntarjontaan. Opinnäytetyöllä haettiin vastausta kysymykseen ”*Millaista on Ylämaalla asuvien lapsiperheiden elämä?*”. Selvitykseen haastateltiin neljää äitiä ja kahta isää, jotka edustivat yhteensä neljää perhettä. Koska Ylämaan kunta on liittymässä Lappeenrantaan vuoden 2010 alusta, tässä opinnäytetyössä tarkastellaan myös kuntaliitoksen haastateltavissa herättämiä ajatuksia.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsiteltiin suomalaisten lapsiperheiden yleistä hyvinvointia ja elämäntapaa, työn vaikutusta perheen hyvinvointiin sekä lasten hyvin- ja pahoinvointia. Lisäksi käsiteltiin lapsiperheiden käsityksiä hyvästä asuinympäristöstä sekä asuinympäristön ja hyvinvoinnin välistä yhteyttä.

Tutkimusote on kvalitatiivinen ja aineistonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Aineisto analysoitiin teemoittelulla.

Selvitystulosten mukaan lapsiperheet ovat tyytyväisiä elämäänsä maaseudulla. Heistä maaseutu on lapsille hyvä ja turvallinen kasvuympäristö, joka tarjoaa luonnonläheisyyttä ja rauhaa. Omaan elämäänsä haastatellut olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä. Haasteita heille tuottivat esimerkiksi perheen taloudellinen tilanne ja kotitöiden määrä. Ylämaa oli haastatelluista hyvä asuinpaikka, jossa peruspalvelut ovat kohtuullisen hyvässä kunnossa. Kunnan palveluihin ja päivähoitoon oltiin ainakin melko tyytyväisiä. Kuntaliitos Lappeenrannan kanssa ei ollut haastatelluista puhtaasti negatiivinen asia, vaikka sen uskottiinkin hiljalleen johtavan palveluiden karsimiseen.

Asiasanat: lapsiperhe, perheiden hyvinvointi, maaseutu, päivähoito, elämäntapa

ABSTRACT

Minna Nokka

The Wellbeing of Families with Children in the Ylämaa Village Area

37 pages, 2 appendices

Saimaa University of Applied Sciences, Lappeenranta

School of Social Services and Health Care

Degree Programme in Social Services

Final Thesis 2009

Instructor: Senior Lecturer Outi Kokko-Muhonen, Saimaa University of Applied Sciences

The purpose of this research was to find out how families with small children are doing in the countryside and what kinds of challenges they are facing in their everyday life. This research was done in the municipality of Ylämaa among those families who had children under school age. The goal was to examine families and find out how happy they were with their lives, their habitual residence and services in the municipality. One goal was to find out what kinds of thoughts families had about the municipal union: municipality of Ylämaa is going to become a part of municipality of Lappeenranta in 2010.

The theory part of this research consists of two parts. The first part deals with general lifestyle of Finnish families and the well-being of families and children. The second part deals with opinions about good habitual residence and connections between well-being and domicile.

The research method was qualitative and research material was collected by theme interview. Four mothers and two fathers were interviewed for the study. According to the results of this research, families with small children are happy with their lives in the countryside. They think that the countryside is a good and safe place to bring up children and a place which offers peace and closeness to nature. Parents were happy with their own lives, only challenges in their everyday living being the amount of household work and sometimes the financial situation of the family. Parents thought that the municipality of Ylämaa was a good place to live and the services, for example daycare, were acceptable. Families thought that Ylämaa becoming part of Lappeenranta was not a negative thing, but they were afraid that the municipal union would lead to cutting down services in a couple of years time.

Keywords: family, welfare for families with children, countryside, daycare, lifestyle

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 LAPSIPERHEIDEN HYVINVOINTI	7
2.1 Suomalaisten lapsiperheiden elämä	7
2.2 Hyvinvointi perheessä	8
2.3 Työn ja taloudellisen tilanteen vaikutus perheeseen	9
2.4 Lasten hyvin- ja pahoinvointi	11
3 ASUINYMPÄRISTÖ	12
3.1 Asuinpaikan ja hyvinvoinnin välinen yhteys	12
3.2 Hyvä asuin- ja kasvuympäristö	12
3.3 Lapsiperheiden syyt maaseudulla asumiseen	13
3.4 Maaseutuasumisen haasteet	14
4 YLÄMAAN KUNTA	15
4.1 Ylämaan kunnan alue	15
4.2 Ylämaan kunnan järjestämät palvelut	16
4.3 Lasten päivähoido Ylämaan kunnassa	17
5 SELVITYKSEN TOTEUTUS	18
5.1 Selvitysaiheen valinta ja selvitystehtävä	18
5.2 Selvitysmenetelmät	19
5.2.1 Kvalitatiivinen tutkimus	19
5.2.2 Teemahaastattelu	19
5.3 Aineiston kerääminen ja selvitykseen osallistujat	20
5.4 Aineiston käsittely	21
5.5 Selvityksen luotettavuus	22
6 TULOKSET	23
6.1 Maaseutu lapsiperheen asuinympäristönä	23
6.2 Välimatkat maaseudulla asuvien kokemina	25
6.3 Lasten ystäväpiiri ja perheen naapurusto	26
6.4 Mielikuvat kaupungista asuinpaikkana	27
6.5 Ajatukset Ylämaasta ja kunnan palveluista	28
6.6 Haastateltujen ajatuksia kuntaliitoksesta	29
6.7 Yhteenveto	30
7 POHDINTA	31

7.1 Selvitystulosten pohdintaa	31
7.2 Jatkoselvityksaiheet	34
LÄHTEET	35

LIITTEET

Liite 1 Ylämaan päivähoiton kautta jaettu haastattelupyyntö

Liite 2 Teemahaastattelun teema

1 JOHDANTO

Suomalainen hyvinvointiyhteiskunta tukee kansalaisiaan monenlaisilla palveluilla ja tulonsiirroilla, joiden tarkoituksena on edistää ihmisten hyvinvointia. Lapsiperheille yhteyskunta tarjoaa merkittäviä tulonsiirtoja ja erilaisia palveluja avustaakseen lasten vanhempia lapsen elatuksessa ja mahdollistaakseen vanhempien työssäkäynnin kodin ulkopuolella. Niin vanhemmat kuin lapsetkin saattavat tarvita myös erityistä tukea, jos perheen arjessa tai lapsen kehityksessä ilmenee ongelmia.

Hyvien palveluiden järjestämiseksi ja niiden kehittämiseksi lapsiperheiden hyvinvoinnin ja arjen tutkiminen on tärkeää. Koska asuinpaikan on todettu vaikuttavan ihmisten hyvinvointiin, olen valinnut opinnäytetyöni aiheeksi maaseudulla asuvat lapsiperheet ja heidän hyvinvointinsa.

1960- ja 1990-luvun muuttoliikkeiden seurauksena nuorempaa väestöä on muuttanut runsaasti maalta kaupunkiin, jolloin maaseutukuntien asukkaat ovat sekä vähentyneet että ikääntyneet. Kasvavan eläkeläismäärän ollessa polttavana puheenaiheena maaseudulla asuvat lapsiperheet ja heidän haasteensa ja tarpeensa ovat jääneet yleisessä keskustelussa vähemmälle huomiolle. Kuitenkin nyt erityisesti kaupunkien läheiset maaseutualueet ovat saaneet lapsiperheistä uusia asukkaita ja tutkimukset osoittavat, että moni haluaisi muuttaa kaupungista maaseudulle.

Maaseudulla asuvien ja sinne muuttavien lapsiperheiden arjen tutkiminen on hyödyllistä, koska niiden arjen ja palveluntarpeiden voidaan olettaa olevan erilaisia kuin kaupungissa asuvilla perheillä esimerkiksi pitkien välimatkojen ja maalaiskunnan vähäisemmän palvelutarjonnan vuoksi. Ovatko maaseudulla asuvat tyytyväisiä saamiinsa palveluihin ja kokevatko he niiden tarjonnan riittäväksi? Myös sen selvittäminen, miksi maaseutukuntaan on muutettu ja kuinka siellä viihdytään, on tärkeää – se antaa tärkeää tietoa maaseudulla asuvien lapsiperheiden elämäntavasta, arvoista ja tarpeista.

Opinnäytetyöni selvityskohteena ovat olleet Ylämaan kunnassa asuvat perheet, joilla on alle kouluikäisiä lapsia. Ylämaan liittyessä Lappeenrantaan vuoden 2010 alusta on tärkeää ja mielenkiintoista selvittää, minkälaisista perheistä tulee uusia lappeenrantalaisia. Ylämaan alue on hyvin erilainen kuin Lappeenranta, jopa erilainen kuin Lappeenrannan maaseutumaiset alueet. Millaista on ylämaalaisten lapsiperheiden elämä ja ovatko he siihen tyytyväisiä?

2 LAPSIPERHEIDEN HYVINVOINTI

2.1 Suomalaisen lapsiperheiden elämä

Lapsiperheet ovat hyvin merkittävä väestöryhmä. Suomessa oli vuoden 2008 lopussa noin 585 000 perhettä, joissa oli alaikäisiä lapsia, ja alle kuusivuotiaita lapsia oli vuotta aiemmin noin 278 600:ssa perheessä. Lapsia suomalaisessa perheessä on keskimäärin kaksi. (Tilastokeskus 2009.) Koska noin viidesosalla suomalaisista on alaikäisiä lapsia, jo pelkästään lapsiperheiden vanhemmat ovat suuri palveluiden käyttäjäryhmä (Kontula 2004, 7).

Suomalaiset voivat nykyään entistä paremmin. Yhdeksän kymmenestä työikäisestä suomalaisesta ilmoittaa olevansa tyytyväinen elämäänsä. Terveys ja elintaso ovat kohonneet kaikissa sosioekonomisissa ryhmissä ja toimeentulo-ongelmat ja työttömyys ovat vähentyneet. Samalla Suomi on kuitenkin muuttunut entistä eriarvoisemmaksi ja hyvinvointierot sekä terveyden että tulojen suhteen ovat kasvaneet. Tulonsiirrot tasoittavat tuloeroja yhä vähemmän. (Moisio ym. 2008.) Lisäksi lapsista koituvat kustannukset ovat kasvaneet samalla kun lapsiperheiden ostovoima on heikentynyt. Perhepoliittisten palveluiden ja tulonsiirtojen merkitys lapsiperheiden hyvinvoinnille on siis kasvanut. (Hiilamo 2002 Kontulan 2004, 7 mukaan.)

Perheen merkitys on jäsenilleen suuri, ja vanhemmat haluavat yleensä onnistua täydellisesti perhe-elämässä. Toisaalta vanhemmat saattavat tuntea voimakasta vetoa moniin muihinkin asioihin, esimerkiksi työhön, harrastuksiin ja muihin ihmissuhteisiin. Tällöin perhe saattaa tuntua rutiineineen ja

velvollisuuksineen liian sitovalta. (Jallinoja 1998, Lehtorannan ja Peltosen 2005, 9 mukaan.)

Lapsiperheiden yleisimpiä arjen haasteita ovat kiireisyys, vanhempien väsymys ja työaikojen ja perheen aikataulujen yhteensovittaminen. Myös vapaa-ajan vietto voi olla rasittavaa: kotityöt ja omat sekä lasten harrastukset kuljetuksineen ovat monessa perheessä stressaavia asioita. (Sallinen 2006, Röngän ym. mukaan 2009, 15.)

2.2 Hyvinvointi perheessä

Hyvinvointia ei voi tiivistää yhteen määritelmään tai mittariin, vaan se koostuu useista eri tekijöistä. Hyvinvointiin kuuluu sekä objektiivisia osatekijöitä (esimerkiksi terveys, elinolot ja toimeentulo) että subjektiivisia osatekijöitä (sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttaminen, onnellisuus). Ihmisen katsotaan voivan hyvin, kun hänen taloudelliset asiansa ovat kunnossa, kun hän kokee kuuluvansa johonkin yhteisöön ja tuntee, että hän pystyy vaikuttamaan omaan elämäänsä. (Moisio ym. 2008, 14; Allard 1976, Kuivakankaan 2002, 34 mukaan.)

Yleensä hyvinvoinnin objektiiviset ja subjektiiviset osatekijät vahvistavat toinen toisiaan: hyvä terveys, hyvät elinolot sekä turvattu toimeentulo antavat yleensä voimaa toimia sosiaalisissa suhteissa ja antavat syitä onnellisuuteen. Vaikka esimerkiksi hyvä taloudellinen tilanne ei voi taata onnellisuutta, niin objektiivisia osatekijöitä voidaan kuitenkin pitää hyvinvoinnin aineellisena pohjana. Tästä huolimatta ihminen voi kuitenkin myös elää esimerkiksi hyvin hankalassa taloudellisessa tilanteessa ja tuntee silti voivansa hyvin, jos hänen elämänsä subjektiiviset osatekijät ovat kunnossa. (Moisio ym. 2008, 14, 28.)

Suomalaisista lapsiperheistä enemmistö voi hyvin ja lapsiperheiden vanhemmat pitävät perheittensä hyvinvointia tärkeänä (Eirola 2003, 15, 16). Toimiva ja sitä kautta hyvinvoiva perhe pystyy sopeutumaan elämän erilaisiin muutoksiin ja arjen rutiineihin, perheessä pystytään keskustelemaan myös vaikeista asioista ja sekä positiivisten että negatiivisten tunteiden näyttämisen on sallittua (Vilén

ym. 2006,67). Toimivalla perheellä on hyvinvointia lisäävä vaikutus, ja se luo jäsentensä elämään virikkeitä ja onnistumisen kokemuksia. Perhe tarjoaa myös turvallisia rutiineja, mukavaa yhdessä olemista sekä puuhailua, joka tuottaa jopa sattumalta huippuhetkiä ihmisen elämään. (Rönkä ym. 2009, 276.)

Esimerkiksi neuvoloiden ja koulujen ammattilaiset ovat kuitenkin huomanneet, että lapsiperheiden ongelmat ovat lisääntyneet ja monimutkaistuneet. Huomattava ongelma on, että vaikka lapsiperheiden vanhemmat yleensä arvostavatkin lastensa ja perheensä hyvinvointia, saattaa heiltä puuttua vastuuntuntoa ja voimavaroja kasvattajana toimimiseen. Vanhemmat saattavat tuntea itsensä epävarmoiksi tai neuvottomiksi erityisesti elämäntilanteiden muutoksissa. Muutokseen reagoiminen ja sopeutuminen olisi kuitenkin perheen hyvinvoinnille tärkeää. (Eirola 2003, 15, 16.)

2.3 Työn ja taloudellisen tilanteen vaikutus perheeseen

Perheen vanhempien työssäkäynti ja perheen taloudellinen tilanne vaikuttavat lapsiperheen hyvinvointiin. Suomessa sekä miehet että naiset kamppailevat työn ja perheen yhdistämisen kanssa. Vanhempien työssään kokema tyytyväisyys välittyy kotiin ja päinvastoin, mutta samoin välittyvät ahdistus ja stressi. (Kinnunen & Mauno 2002, 103.) Viime vuosikymmenten suuret muutokset työelämässä, taloudessa ja arvomaailmassa ovat vaikuttaneet myös perhe-elämään ja lapsuuteen (Salmi ym. 2004, Lehtorannan & Peltosen 2005, 10 mukaan).

Lapsiperheiden vanhempia hermostuttavat usein perheen taloudelliset asiat, ja tutkijoiden mielestä lapsiperheet ovat heikossa taloudellisessa asemassa oleva kansanryhmä. Lapsiperheiden taloudellista asemaa ovat heikentäneet tuloerojen kasvaminen, tulonsiirtojen heikentyminen sekä verotusta koskevat muutokset. Lisäksi epävarmemmat määräaikaiset työsuhteet ovat yleisiä juuri perheenperustamisiässä olevilla ja nuorten lapsiperheiden vanhemmilla. (Sauli ym. 2002 ja Demo & Cox 2000, Rönkön ym. mukaan 2009, 17.) Jos perheen taloudellinen tilanne on huono, vanhemmat kokevat stressiä, jonka seurauksena heidän keskinäinen suhteensa saattaa heiketä ja heistä saattaa

tulla ankarampia ja rankaisempia lapsilleen. Tämä vaikuttaa lasten hyvinvointiin ja heikentää heidän sopeutumiskykyään. (Conger ym. 1994, Pulkkinen 2002, 18, 19 mukaan, Salmi ym. 2004, Lehtorannan ja Peltosen 2005, 12 mukaan.)

Työ on suurelta osalta syynä siihen, että kiire kuuluu monen perheen arkeen. Vanhempien työt eivät enää jää automaattisesti työpaikalle, vaan työpuhelut ja nettiyhteydet sekoittavat vapaa-aikaa ja työaikaa. (Kuivakangas 2002, 43.) Monien vanhempien huolenaiheena on, ettei heillä jää tarpeeksi aikaa lapsilleen ja perheelleen. Perhe on useimmiten se, jonka kanssa vietettyä aikaa vähennetään töiden niin vaatiessa. (Bardy ym. 2001, Kallandin 2006, 5 mukaan.) Huoli yhdessä vietetyn ajan riittävydestä saattaakin olla täysin aiheellinen, koska tilastot osoittavat työtuntien kasautuvan juuri lapsiperheille, erityisesti pienempien lasten isille (Kinnunen & Mauno 2002, 100).

Vaikka lapsiperheiden vanhemmat tekevätkin paljon töitä, ei työ kuitenkaan usein ole suomalaisten keskeisin elämänalue. 1990-luvun lopulla 62 prosenttia suomalaisista palkansaajista mainitsi kodin ja perhe-elämän keskeisimmäksi elämänalueekseen, työn vain 34 prosenttia. (Lehto & Sutela 1998, Kinnusen ja Maunon 2002, 99 mukaan.) Perhearvot pitävät siis pintansa, vaikka suomalaiset tehtyjen työtuntien perusteella ovatkin työkeskeisiä (Kinnunen & Mauno 2002, 100). Yhdessä vietettyyn aikaan halutaan panostaa, ja sitä odotetaan, mutta samalla olisi kuitenkin muistettava, ettei yhteisen ajan vähyyttä voi korvata sen laadulla (Kuivakangas 2002, 43; Kinnunen & Mauno 2002, 103).

Vanhempien työssäkäynti ei kuitenkaan yleensä vaikuta haitallisesti lapsen hyvinvointiin. Kuitenkin tavalla, jolla lapsen hoito järjestetään vanhempien työpäivien ajan, on merkitystä: Amerikkalaisen pitkäaikaistutkimuksen mukaan esimerkiksi koulun jälkeinen yksinolon aika altistaa lapset ongelmille. (Harvey 1999 ja Marshall ym. 1997, Kinnusen ja Maunon 2002, 107 mukaan.)

2.4 Lasten hyvin- ja pahoinvointi

Vanhempien hyvin- tai pahoinvointi heijastuu lasten hyvinvointiin monin tavoin. Jos perheessä ei kaikki ole kohdallaan, lapset saattavat viivästyä kehityksessään tai oireilla eri tavoin. Suurimpia riskejä lasten hyvinvoinnille ovat vanhempien avioero, perheväkivalta, päihde- ja mielenterveysongelmien määrien kasvu ja köyhyyden lisääntyminen. Monissa perheissä myöskään lasten perustarpeista kuten unesta, ruuasta ja hygieniasta ei huolehdita riittävästi. (Kalland 2006, 5, 8.) Lapsuusajan perheen elämäntapahtumat, esimerkiksi perheväkivalta tai vanhempien avioero, voivat vaikuttaa lasten elämänhallintaan ja terveyteen myös aikuisena (Wolff & Ratter 1999 ja Olsson & Hwang 2002, Eirolan 2003, 15 mukaan).

Lapsen pahoinvoinnilla tarkoitetaan *lapsen toiveiden tukahduttamista ja lapsen mitätöimistä henkisesti, emotionaalisesti ja fyysisesti* (Törrönen 1994, Kuivakankaan 2002, 32 mukaan). Suomalaisista lapsista useat voivat erinomaisesti, mutta kasvava joukko voi todella huonosti: monet lapset joutuvat viettämään paljon aikaa ilman vanhempiaan, käyttävät pähteitä tai kärsivät mielenterveydellisistä ongelmista. Tämän voidaan nähdä johtuvan lapsiperheiden vanhempien kiihtyvistä työtahdistista ja taloudellisten etuisuuksien heikentymisestä. Osa suomalaisista lapsista elää köyhyydessä, mikä voi enteillä pitkäkestoisia ongelmia tulevaisuudessa. (Kuivakangas 2002, 30.)

Lasten hyvinvointia edistäviä tekijöitä ovat laadukas päivähoito, perhepoliittiset tulonsiirrot ja ajoissa aloitettu tuki, jos lapsi tai perhe tarvitsee apua (Kalland 2006, 7-8). Myös se, että lapsen vanhemmat ja muut aikuiset huomioivat lapsen näkökulman, auttaa lasta selviytymään vaikeistakin tilanteista, esimerkiksi vanhempien avioerosta (Ritala-Koskinen 2001, Kuivakankaan 2002, 46 mukaan). Tutkija Lea Pulkkisen (2002, 26) mukaan myös kodin, koulun ja yksityisen elämänpiirin tiivis vuorovaikutus parantaa lapsen hyvinvointia ja tukee hänen kehitystään.

3 ASUINYMPÄRISTÖ

3.1 Asuinpaikan ja hyvinvoinnin välinen yhteys

Eri tutkijoiden (Riihinen 1965 ja Kainulainen 2001, Karvosen ja Kauppisen 2008, 276 mukaan; Heikkilä ym. 2002) mielestä asuinpaikalla on vaikutusta hyvinvointiin. Erityisesti taloudellinen hyvinvointi sekä psykososiaalisten ongelmien yleisyys vaihtelevat alueittain, ja näillä molemmilla on vaikutusta ihmisten hyvinvointiin.

Viihtyisillä alueilla ihmiset voivat paremmin kuin alueilla, joilla on viihtyvyyttä rajoittavia tekijöitä. Hyvän elinympäristön merkkeinä pidetään turvallisuutta, virikkeellisyyttä, viihtyisyyttä, viheralueita, kulttuuri- ja vapaa-ajantoimintoja, väljyyttä, melutonta ympäristöä sekä kävelymatkan päässä sijaitsevia palveluita. (Strandell 2003.)

Perheen elämään ja lasten hyvinvointiin ja kehitykseen vaikuttavat myös asuinpaikan muut asukkaat. Naapurit saattavat seurata lapsiryhmien toimintaa ja puuttua koulupinnaukseen tai ympäristön tarvelemiseen eli harjoittaa epävirallista sosiaalista kontrollia. Tällainen toiminta vaatii kuitenkin asuinpaikan, jossa naapurit ovat tutustuneet toisiinsa ja verkostoituneet. (Sampson ym. 1997, Pulkkisen 2002, 20 mukaan.) Vastaavasti esimerkiksi jengien tai julkisella paikalla päihtyneiden henkilöiden yleisyyden naapurustossa voisi kuvitella vaikuttavan lapsiperheen viihtyvyyteen ja hyvinvointiin hyvinkin kielteisesti.

3.2 Hyvä asuin- ja kasvu ympäristö

Kydön, Tuorilan ja Leskisen (2006, 6) mukaan hyväksi asuinympäristöksi voidaan määritellä ympäristö, jossa ihmiset viihtyvät. Viihtyvyyteen vaikuttavat useat eri osatekijät, joiden painoarvo vaihtelee kotitalouden ja yksilön mukaan. Viihtyvyyteen voivat vaikuttaa esimerkiksi palvelut, liikenneyhteydet ja sosiaaliset suhteet asuinympäristössä. Eri perheet näkevät hyvän lasten kasvu ympäristön eri tavoilla: turvallisuus on usein erityisen tärkeää suurituloisille perheille ja asumisen edullisuus pienituloisemmille. (Tielaitos

1997, Kurkaan 2002, 12, mukaan.)

Lapsiperheet arvostavat omaa rauhaa usein enemmän kuin muut ryhmät, ja se on tutkimusten mukaan heille usein tärkeämpää kuin esimerkiksi harrastusmahdollisuudet tai lähellä sijaitsevat palvelut. Oma rauha ja vapaus ovatkin tärkeitä syitä esimerkiksi lapsiperheen maallemuuttoon. (Strandell 2005, Kydön ym. 2006, 8 mukaan.)

Lapsen asuinympäristö vaikuttaa suuresti hänen elämänsä laatuun. Lapsiystävällisessä ympäristössä ympäristön tulisi olla riittävän tuttu ja turvallinen, jotta vapaa liikkuminen olisi mahdollista. Lisäksi ympäristön olisi oltava kiehtova ja salaperäinen. Myös pysyvät kaveriryhmät sekä turvallisten aikuisten saatavuus ovat lapsen toimintaympäristössä tärkeitä asioita. (Strandell 2003, 30.) Tutkija Marketta Kytän (2003, 26-27) mukaan erilaisten ympäristöjen lapsiystävällisyyttä tutkittaessa maalaiskylä osoittautuu lapselle parhaaksi kasvuympäristöksi. Maalaiskylän luonnonläheisessä ympäristössä lapsiystävällisen ympäristön tunnusmerkit kieltämättä täyttyvät.

Vanhempien näkemykseen siitä, mikä on hyvä kasvu- ja asuinympäristö, vaikuttavat usein heidän oma lapsuutensa ja sen ympäristökokemukset (Strandell 2005, Kydön ym. 2006, 8 mukaan). Vanhemmat muistavat ne asiat, joista ovat itse lapsena nauttineet, ja tahtovat usein tarjota samanlaiset toiminnan mahdollisuudet omille lapsilleenkin.

3.3 Lapsiperheiden syyt maaseudulla asumiseen

Nykyisin ihmisten erilaiset elämäntyyli ja heidän asuinympäristölleen luomat merkitykset ovat asuinpaikkaa valittaessa koko ajan keskeisemmässä asemassa. Monelle pääseminen lähemmäksi luontoa, metsää ja vesistöä on tärkeä maalla asumisen syy. Myös oma rauha ja vapaus ovat monelle perheelle tärkeitä asioita. Maaseudulle ja kaupunkien läheiselle maaseudulle muutetaankin usein elämänlaadun paranemisen toivossa kun taas kaupunkeihin muutetaan elintason korottamisen vuoksi. (Esim. Kytö ym. 2006, 5-6, 30; Zimmerbauer & Korpimäki 2006.) 1990-luvun lopulla kaksi kolmesta

suomalaisesta ilmoitti pitävänsä maaseutua kaupunkia laadukkaampana asuinpaikkana (Nivalainen 2002, 5).

Lapsiasiavaltuutettu Maria Kaisa Aulan (2007) mukaan elämänlaatuun vaikuttavat tekijät houkuttelevat lapsiperheitä muuttamaan maalle. Perheet näkevät maaseudun kaupunkia rauhallisempana, väljempänä ja turvallisempana. Myös pieniä kouluja ja luonnonläheisyyttä arvostetaan.

Turvallinen lasten kasvuympäristö on erityisen tärkeää suurituloisille lapsiperheille ja edullisemmat asuntojen hinnat pienituloisimmille perheille. Kaikkein pienituloisimpia lapsiperheitä houkuttelevat usein maaseudulle työpaikka tai sukulaisten läheisyys. (Tielaitos 1997, Kurkaan 2002, 12, mukaan.) Myös kaupunkia edullisemmat asumiskustannukset houkuttelevat lapsiperheitä maaseudulle: kaupungin läheiselle maaseudulle muuttajista noin puolella syy muuttoon on mahdollisuus tilavampaan tai paremmin varusteltuun asuntoon, yleensä omakotitaloon (Heikkilä ym. 2002, 69; Kytö ym. 2006, 16).

3.4 Maaseutuasumisen haasteet

Erityisesti lapsiperheille palvelujen saatavuus ja lyhyet työmatkat esimerkiksi kaupunkiin ovat tärkeitä. Pitkät välimatkat ovat selkein maaseutuasumiseen liittyvä haittapuoli. Koska maaseutu on kaupunkia harvempaan asuttua, eivät palvelut ja työpaikat useinkaan sijaitse yhtä lähellä kuin kaupungissa. (Etelä-Karjalan liitto 2004, 57.) Pitkät välimatkat aiheuttavat maaseudulla asuville myös taloudellisia rasituksia. Pitkiä välimatkoja kuitenkin helpottaa se, että maaseudulla liikenne on usein ruuhkatonta ja sujuvaa, joten matkat taittavat nopeasti. (Kytö ym. 2006, 9, Kurkaa 2002, 8, 12.)

Monet asiantuntijat ovat huolissaan siitä, että kaupungissa ja maaseudulla asuvat ovat erilaisessa asemassa palvelujen saatavuuden suhteen, koska maaseudulla välimatkat ovat pitkiä ja palveluissa ei ole tarjolla yhtä paljon vaihtoehtoja. Maaseudulla asuvilla lapsilla ei välttämättä ole tasa-arvoisia ja monipuolisia oikeuksia hoitoon ja opetukseen. (Peltonen 2003, 115, 125.) Maaseudulla asuvista noin 30 prosenttia onkin tyytymättömiä kunnallisiin

palveluihin (Karvonen & Rintala 2006, 294).

Tielaitoksen vuonna 1997 tekemän selvityksen mukaan maaseudulle muuttaminen liittyy usein johonkin elämänmuutokseen, esimerkiksi perheen perustamiseen tai uuden lapsen syntymään (Kurkaa 2002, 13). Kaksi suurta muutosta voivat aiheuttaa perheessä ja sen jäsenissä stressiä, ja arkielämän uudet haasteet koettelevat varsinkin vanhempien jaksamista. Maaseudulle muutto voi tarjota tilavamman asunnon ja mahdollisesti sukulaisia ja ystäviä asuu lähetyvillä, mutta lapsiperhe saattaa myös muuttaa alueelle josta he eivät tunne ketään. Jos toisella tai molemmilla vanhemmista on pitkä työmatka läheiseen taajamaan tai kaupunkiin, perheen yhdessä ja vanhempien lasten kanssa viettämä aika vähenee. Lisäksi esimerkiksi kotitöille ja vapaa-ajalle jää vähemmän aikaa ja esimerkiksi lasten satunnaista hoitoa voi olla vaikea järjestää, jos ystävät ovat jääneet kaupunkiin ja sukulaiset asuvat kaukana.

4 YLÄMAAN KUNTA

Haastattelin opinnäytetyötäni varten Ylämaalla asuvia perheitä, joissa oli alle kouluikäisiä lapsia. Ylämaa on joutunut ratkomaan taloudellisia ongelmia ja järjestämään palveluita kasvavalle vanhusväestölle lapsiväestön vähetessä. Siksi Ylämaa on mielestäni hyvin perinteinen maalaiskunta, jonka kaltaisia löytyy kaikkialta Suomesta.

4.1 Ylämaan kunnan alue

Ylämaa mainostaa itseään vireänä kuntana, jossa näkyy *karjalainen ystävällisyys, vieraanvaraisuus ja oma-aloitteisuus*. Ylämaasta tuli oma kuntansa vuonna 1929, kun se erosi emopitäjästään Säkkijärvestä. Osa Lappeenrantaa Ylämaasta tulee 1.1.2010. (Ylämaan kunta 2009)

1.1.2009 Ylämaalla oli 1431 asukasta. Merkittävä osa ylämaalaisista on eläkeikäisiä. Kunnan suurimpia työllistäjiä ovat maatalous, kiviteollisuus sekä

kunnan palveluntuotanto: Ylämaan kunta työllisti 50 henkilöä vuonna 2009. (Arponen 2003; Ylämaan kunta 2009.)

Ylämaan kuntakeskus sijaitsee 35 kilometrin päässä Lappeenrannan keskustasta. Ylämaa on kuitenkin laaja kunta, joten matkaa Lappeenrantaan tulee lyhyimmillään 20 ja enimmillään noin 50 kilometriä. Ylämaalaiset käyttävät jo nyt paljon itse haluamiaan tai kunnan ostamia palveluja Lappeenrannassa (Inkinen-Tapio 2008). Kauppatmatkoille lähdetään asuinpaikasta riippuen myös erityisesti Virolahdelle ja Luumäelle.

Ylämaa on houkuttanut erityisesti lappeenrantalaisia lapsiperheitä muuttamaan kuntaan tarjoamalla edullisempia tontteja ja asuntoja ja hyviä peruspalveluja (Arponen 2003.) Lapsiperheitä onkin muuttanut kuntaan, ja tämä on näkynyt muun muassa uuden ryhmäperhepäiväkodin avaamisena Säämäjän kylään (Inkinen-Tapio 2008).

4.2 Ylämaan kunnan järjestämät palvelut

Puutteet maaseudun palveluissa liittyvät usein erityispalveluihin. Erityistä osaamista vaativien palveluiden järjestämiseen vaadittaisiinkin kuntien välistä yhteistyötä. (Aula 2007.)

Ylämaan kunta tarjoaa asukkailleen peruspalvelut. Kunnassa on terveyskeskus, kotihoidon palvelut, alakoulu, kirjasto, lasten päivähoiton palvelut, palvelukeskus vanhuksille, vammaisille ja pitkäaikaissairaille sekä liikunta- ja kuntosalit. Lisäksi kunnassa on kotiseutumuseo. (Ylämaan kunta 2009.) Kunnassa ei ole yläastetta, joten ylämaalaiset yläasteikäiset ovat käyneet koulua heitä lähimpänä olevalla yläasteella, asuinpaikasta riippuen joko Lappeenrannassa, Luumäellä tai Virolahdella.

On hyvin yleistä, että maaseudulla asuvat joutuvat käyttämään palveluja sekä kotikunnassaan että läheisessä kaupungissa (Kytö ym. 2006, 9). Kunnat on velvoitettu järjestämään asukkailleen tiettyjä palveluita, ja monet niistä, esimerkiksi perheneuvolan ja erityislasten tarvitsemat palvelut, Ylämaa ostaa

Lappeenrannalta. Palvelut siis järjestyvät niitä tarvitseville, mutta ne ovat useamman kymmenen kilometrin päässä. Tämä saattaa olla haaste erityispalveluja tarvitseville. Ylämaan kaltaisessa pienessä kunnassa kaikista erityispalveluista ei ole jatkuvaa tarvetta, joten palvelut on järjestettävä jokaisessa tapauksessa erikseen. (Inkinen-Tapio 2008.) Positiivisena voidaan pitää sitä, että tämä yleensä mahdollistaa yksilölliset ja tarpeenmukaiset palvelut.

4.3 Lasten päivähoito Ylämaan kunnassa

Päivähoito on merkittävä lapsiperheiden käyttämä palvelu viimeistään siinä vaiheessa, kun lapsi aloittaa esiopetuksen. Ylämaalla päivähoitossa on noin 50 lasta vuodessa, ja määrä on viime vuosina ollut kasvava. Tämän ovat ilmeisesti aiheuttaneet kuntaan muuttaneet nuoret perheet, joita ovat houkutelleet edulliset tontit sekä kunnossa olevat peruspalvelut. Vuonna 2007 lähimpänä Lappeenranta sijaitsevaan Ylämaan osaan, Säämäälään, perustettiin uusi perhepäivähoidoryhmä. (Arponen 2003; Inkinen-Tapio 2008.) Ylämaan kunta tukee lapsiperheitä järjestämällä esikoululaisille taksikuljetuksen päiväkotiin (Inkinen-Tapio 2008).

Päivähoitoa, esiopetusta ja koululaisten iltapäivähoitoa järjestetään Ylämaalla kaksiryhmäisessä päiväkodissa. Säämäälän ryhmäperhepäiväkodissa tarjotaan päivähoitoa ja koululaisten iltapäivähoitoa. Lisäksi kunnassa on yksi perhepäivähoitaja, joka hoitaa lapsia kotonaan. (Inkinen-Tapio 2008.)

Päivähoidon haasteena Ylämaalla ovat erityispalveluiden järjestäminen sekä lasten määrän voimakas vaihtelu. Lasten määrän vaihtelu johtuu kunnan vähästä lapsimäärästä: ikäluokat saattavat yhtenä vuonna olla hyvinkin suuria, joinakin vuosina esimerkiksi esikouluikäisiä on vain muutama. Pienissä kunnissa myös erityislapsen palveluiden järjestäminen on usein haaste. Ylämaalla ei läheskään joka vuosi ole päivähoitossa erityislapsen statuksella olevaa lasta, joten mahdolliset avustajat ja palvelut on järjestettävä jokaiselle lapselle erikseen. (Inkinen-Tapio 2008.) Tämä voi olla sekä haaste että mahdollisuus, joka tarjoaa lapselle hänen tarpeidensa mukaista tukea.

5 SELVITYKSEN TOTEUTUS

5.1 Selvityksaiheen valinta ja selvitystehtävä

Vietettyäni lapsuuteni maaseudulla ja suorittuani sosiaalialan opintoja kahdessa eri kaupungissa, aloin kaivata lisää tietoa ja näkemystä myös muualla kuin kaupunkialueella asuvien lapsiperheiden elämästä ja palvelutarpeesta. Maaseudusta tunnutaan yleisesti puhuttavan autioituvana alueena ja kasvavan vanhusväestön asuinpaikkana. Maaseutumaisilla alueilla asuu kuitenkin myös lapsiperheitä ja erityisesti kaupunkien läheiset maaseutualueet ovat saaneet heistä uusia asukkaita (Nivalainen 2002).

Päätin toteuttaa opinnäytetyöni Ylämaan kunnassa, koska Ylämaa oli minulle asuinalueena tuttu ja koska opinnäytetyöideani otettiin kunnassa vastaan kannustavasti otettuani kunnan toimijoihin yhteyttä. Ylämaa on myös liittymässä Lappeenrantaan vuoden 2010 alusta, joten minua kiinnosti, kuinka tulevat lappeenrantalaiset voivat ja eroaako heidän elämänsä selvästi kaupungissa asuvien lapsiperheiden elämästä.

Opinnäytetyöni tavoitteena oli selvittää maaseudulla asuvien lapsiperheiden arkielämää ja sen haasteita. Keskityin työssäni nimenomaan siihen, millaiseksi vanhemmat ajattelevat maaseutuelämän lapsilleen ja millainen elinympäristö maaseutu heistä on. Opinnäytetyöni selvityskysymys oli *”Millaista on Ylämaalla asuvien lapsiperheiden elämä?”* Selvityskysymykseni ei siis takaa yleispäteviä vastauksia maaseutuasumisesta koskeviin kysymyksiin, mutta tarjoaa niihin yhden rajatun näkökulman.

Tavoitteenani oli, että opinnäytetyöni tarjoaisi opiskelijoille sekä esimerkiksi päivähoidon henkilöstölle lisää tietoa maaseudulla asuvien lapsiperheiden elämästä ja heidän arkensa haasteista. Juuri ennen kun aloitin haastattelujen tekemisen opinnäytetyötäni varten, ilmoitettiin Ylämaan ja Lappeenrannan kuntaliitoksesta vuoden 2010 alusta. Toivon, että opinnäytetyöni voisi tarjota

uusia näkökulmia liitoksen aiheuttamaan keskusteluun ja mahdollisesti myös Ylämaan alueen palveluiden järjestämiseen tulevaisuudessa.

5.2 Selvitysmenetelmät

5.2.1 Kvalitatiivinen tutkimus

Kvalitatiivinen tutkimus on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedon hankintaa, jossa aineistoa kootaan luonnollisissa, todellisissa tilanteissa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti ja aineistoa tarkastellaan monitahoisesti ja yksityiskohtaisesti. (Hirsjärvi & Hurme 2002, 155.) Näin tein myös tehdessäni tätä selvitystä.

Valitsin opinnäytetyöhöni kvalitatiivisen menetelmän, koska halusin saada maaseudulla asuivilta lapsiperheiltä omasanaisia kuvauksia heidän elämästään ja arjestaan. Haastattelut olivat parempi keino kerätä monipuolista tietoa ihmisten arkielämästä kuin esimerkiksi kyselylomakkeet, koska näin laajasta aiheesta monipuolisen mutta helppotäytteen kyselylomakkeen laatiminen olisi ollut liian haastavaa.

5.2.2 Teemahaastattelu

Aineistonkeruumenetelmänä käytin teemahaastattelua, jossa aihepiirit eli teema-alueet olivat etukäteen määriteltynä. Teemahaastattelussa ei ole varsinaisesti valmiita kysymyksiä, ainoastaan lista niistä aihepiireistä, joita on tarkoitus haastattelussa käsitellä. Haastattelussa on mahdollista motivoida haastateltavaa sekä esittää tarkentavia ja täydentäviä kysymyksiä. Lisäksi haastattelutilanne itsessään saattaa tuottaa haastattelijalle koko ajan lisää tietoa aiheesta, ja hän pystyy samassa tilanteessa esittämään aiheen herättämiä jatkokysymyksiä. (Hirsjärvi & Hurme 2002, 35.) Koska minulla ei haastattelujen tekoa aloittaessani ollut paljoakaan työkokemusta lapsiperheiden parissa toimimisesta, oli teemahaastattelu hyvä aineistonkeruumenetelmä myös siksi, etten ehkä osaisi asettaa esimerkiksi kyselylomakkeeseen opinnäytetyöni aiheen ja lapsiperheiden näkökulmasta merkityksellisiä ja ajankohtaisia

kysymyksiä tai oikeanlaisia vastausvaihtoehtoja. Teemahaastattelun teemoja olivat haastateltavan perhe ja elämäntilanne, maaseudulle muutto, Ylämaan kunta asuinpaikkana, kunnan tarjoamat lapsen ja lapsiperheitten palvelut sekä haastateltavan ajatukset kuntaliitoksesta ja tulevaisuudesta.

Teemahaastattelu vaatii haastattelijalta haastattelutilanteeseen valmistautumista ja edes jonkinlaista kokemusta, jotta tiedonkeruu onnistuisi mahdollisimman tarkasti ja monipuolisesti. Teemahaastattelu voi olla myös melko virhealtista: haastattelija saattaa huomaamattaan johdatella haastateltavaa ja haastateltava saattaa kaunistella vastauksiaan miellyttääkseen haastattelijaa. Teemahaastattelun haittapuolena on myös se, että haastattelut sekä niiden litterointi vie runsaasti aikaa. (Hirsjärvi & Hurme 2002, 35.)

5.3 Aineiston kerääminen ja selvitykseen osallistujat

Haastateltavat etsin jakamalla Ylämaan päivähoiton kautta tammi-helmikuussa 2009 lyhyitä esitteitä joissa kerroin opinnäytetyöstäni ja sen aiheesta. Yhteystietoni olivat esitteessä, jossa pyysin halukkaita haastateltavia ottamaan yhteyttä. Päiväkodin henkilökunta jakoi esitteet vanhemmille, ja esite oli useamman viikon ajan esillä Ylämaan päiväkodin ja Ylämaan kirkonkylän ryhmäperhepäiväkodin tiloissa.

Esitteen johdosta minuun otti yhteyttä kolme perhettä, joiden lapset olivat päivähoidossa. Itse otin yhteyttä jo aiemmin tapaamaani perheeseen, jossa lapset eivät vielä olleet päivähoidossa, saadakseni opinnäytetyöhöni myös hieman erilaista näkökulmaa. Opinnäytetyötäni varten haastattelin yhteensä neljää naista ja kahta miestä. Lapsia haastatelluilla vanhemmilla oli yhdestä neljään ja yksi haastateltava oli yksinhuoltaja. Kolmessa haastatelluista perheistä oli lapsia päivähoidossa. Kolmen haastateltavan perheen lapset olivat syntyneet Ylämaalla, yksi perhe oli muuttanut Ylämaalle kahden vanhemman lapsen synnyttyä. Haastattelemini vanhempien nuorin lapsi oli haastatteluhetkellä alle vuoden ja vanhimmilla oli jo omakin perhe.

Haastateltavista kaikki paitsi yksi olivat viettäneet omankin lapsuutensa Ylämaalla. Osa oli asunut pitkiäkin aikoja muualla, kun taas toiset eivät olleet koskaan asuneet muulla paikkakunnalla.

Haastattelin vanhempia heidän kotonaan tai heidän työpaikkansa tiloissa helmimaaliskuussa 2009 ja nauhoitin haastattelut heidän luvallaan. Kahdessa haastattelussa paikalla olivat molemmat vanhemmat, kahdessa haastattelussa perheen äiti. Haastattelut kestivät hieman alle tai hieman yli tunnin, yksi haastatteluista kesti puolitoista tuntia.

5.4 Aineiston käsittely

Aineiston analysoinnissa käytin teemoittelua. Hirsjärven ja Hurmeen (2002, 173) mukaan teemoittelu tarkoittaa laadullisen aineiston ryhmittelyä eri aihepiirien mukaan, jolloin vastauksista saadaan tutkimus- tai selvityskysymyksiin erilaisia vastauksia. Yleensä teemoittelussa tarkastellaan analyysivaiheessa esiin nousevia piirteitä, jotka ovat yhteisiä useille haastateltaville. Teemoittelua käytetään usein teemahaastattelun analysoinnissa, jolloin teemahaastattelun teemat yleensä muodostavat myös analyysin teemat.

Maaliskuussa 2009 litteroin haastattelut eli kirjoitin nauhoittamani haastattelut tekstiksi. Luin aineiston läpi useaan kertaan hyvän kokonaiskuvan saamiseksi ja merkitsin asioita, jotka useat haastateltavat olivat maininneet. Korostin myös niitä kohtia haastatteluissa, jotka mielestäni vastasivat selvityskysymykseeni.

Teemahaastattelurungon mukaisesti aineisto jakautui perheen taustan lisäksi yleistä maaseutuasumista ja Ylämaata ja kuntaliitosta käsitteleviin pääteemoihin. Maaseutuasumista koskevan osion alateemat käsittelivät maaseudulla asumisen syitä, maaseutua asuinpaikkana, välimatkoja, lasten ystäväpiiriä ja perheen naapurustoa sekä kaupunkiasumista haastateltujen mielikuvissa. Toinen osio käsitteli tyytyväisyyttä Ylämaan palveluihin ja kuntaan asuinpaikkana sekä ajatuksia tulevasta kuntaliitoksesta. Osassa alateemoja oli myös omia alateemojaan, esimerkiksi tyytyväisyydessä Ylämaan palveluihin

alateemoja olivat tyytyväisyys päivähoitoon sekä tyytyväisyys muihin palveluihin. Pelkistin haastateltujen vastauksia ja jaoin ne eri aihepiirien alle, osan vastauksista sijoitin kuuluvaksi kahteen eri teemaan, koska ne mielestäni käsittelivät molempia aiheita.

Haastatteluja käsitellessäni käytin haasteltavista koodeja H1-H6, mutta en käytä niitä tässä opinnäytetyössä olevissa sitaateissa. Ylämaa on pieni paikkakunta ja päivähoitoa käyttäviä perheitä on melko vähän, joten mielestäni sitaattien koodittaminen saattaisi tehdä haastateltavien tunnistamisen liian helpoksi.

5.5 Selvityksen luotettavuus

Opinnäytetyöni haastatteluaineisto oli pieni, joten se ei ole yleistettävissä. Lisäksi en saanut haastateltavakseni yhtään perhettä, jonka molemmat vanhemmat pendelöisivät eli kävisivät työssä muualla kuin asuinpaikkakunnallaan, vaikka heitäkin maaseudulla ja Ylämaalla varmasti on. Muutoin haastateltavat olivat kuitenkin erilaisissa elämäntilanteissa ja erityyppisissä perheissä eläviä vanhempia, joten heidän vastauksensa edustivat hyvinkin erilaisia näkökantoja. On kuitenkin huomioitava, että kolme haastateltavasta perheestä otti minuun itse yhteyttä ja tarjoutui haastateltavaksi. Heillä oli siis jokin syy, miksi he halusivat tulla haastatelluiksi, esimerkiksi suuri tyytyväisyys maaseutuasumiseen. Tällä tavoin toteutettu selvitys ei tavoittanut niitä, jotka eivät ole yhteisönsä aktiivisimpia toimijoita tai joilla ei ole asiasta voimakasta mielipidettä.

Teemahaastattelu voi olla melko virhealtista, koska haastattelija saattaa huomaamattaan johdatella haastateltavaa ja haastateltava saattaa haastattelijaa miellyttääkseen kaunistella vastauksiaan. (Hirsjärvi & Hurme 2002, 35.) Itse harjoittelin haastattelemista useamman kerran ennen varsinaisia teemahaastatteluja, ja harjoitteluhaastattelujen purku auttoi haastateltavan kuuntelemisessa ja neutraalina pysymisessä. Osa haastateltavista oli minulle aiemmin tuttuja, mutta uskon, ettei se näkynyt heidän vastauksissaan. Korostin vaitiolovelvollisuuttani ja pidin huolta siitä, etten olettanut asioita heidän puolestaan vaan ilmoitin ennen haastattelua unohtavani kaiken tietoni heistä

haastattelun ajaksi.

Kun olin tehnyt kaksi haastattelua, aloitin harjoittelun Ylämaan päiväkodissa. Tällä olisi saattanut olla jonkinlainen vaikutus erityisesti haastateltavien päivähoitoa käsitteleviin vastauksiin, mutta en usko että niin kävi. Jälkimmäisten haastateltavien päivähoitoa käsittelevät vastaukset olivat hyvin samansuuntaisia kuin aiempienkin haastateltavien.

6 TULOKSET

6.1 Maaseutu lapsiperheen asuinympäristönä

Maanviljely liittyi jollakin tavalla kolmen haastateltavan perheen elämään: perheissä toinen vanhemmista toimi tai oli toiminut maanviljelyn parissa, tosin haastatteluhetkellä se ei ollut kenenkään pääelinkeino. Haastatelluista vanhemmista kaksi kävi työssä Lappeenrannassa, kaksi Ylämaalla, yksi vanhemmista oli äitiyslomalla ja yksi ei ollut mukana työelämässä.

Perheet, joiden lapset olivat syntyneet Ylämaalla, olivat valinneet maaseutuasumisen muista syistä kuin lasten takia, esimerkiksi maanviljelystä saatavan elannon tai sukulaisten läheisyyden vuoksi. Ylämaalle vanhempien lasten syntymän jälkeen muuttaneen perheen muuttopäätökseen oli vaikuttanut vanhempien näkemys maaseudusta hyvänä lasten kasvuympäristönä sekä perheen lasten vakavat ruoka-aineallergiat, joihin vanhemmat toivoivat pystyvänsä vaikuttamaan kasvattamalla ruokaa itse.

Viisi haastateltavaa mainitsi luonnossa liikkumisen ja ympäristön rauhallisuuden itselleen tärkeäksi. Myös esimerkiksi Kytö, Tuorila ja Leskinen (2006, 5-6, 30) ovat todenneet, että halu asua lähellä luontoa on monelle tärkeä maalla asumisen syy.

Vaikka haastatellut perheet eivät yleensä olleet valinneet maaseutua

asuinpaikakseen vain lapsiaan ajatellen, näkivät he sen kuitenkin hyvänä kasvuympäristönä: erityisen hyvinä asioina pidettiin luonnon läheisyyttä, turvallisuutta ja tilaa leikkiä ja liikkua. Tilavan pihapiirin ja luonnon läheisyyden uskottiin tarjoavan lapsille enemmän erilaisia toimintamahdollisuuksia kuin kaupunkiympäristön. Kaksi haastateltavista perheistä mainitsi, että jos he asuisivat kaupungissa, he olisivat melko varmasti aloittaneet jonkin ohjatun harrastuksen jo lasten ollessa hyvin nuoria. Nyt tekeminen löytyi pääasiassa oman pihan leikeistä ja lähiympäristön tarjoamista liikkumismahdollisuuksista, vaikka kaksi perhettä oli sitä mieltä, että heidän lapsillaan on runsaasti harrastuksia.

Eräät äidit kommentoivat lasten toimintamahdollisuuksia seuraavasti:

Mie ajattelen että jos olis pakko asua kaupungissa, niin samalla olis pakko hakea lapselle semmosia harrastuksia missä hän sitten voisi toteuttaa sitä ominta itseään, täällä ei ole pakko hakea sitä jotakin vaan täällä voi toteuttaa itseään monin tavoin joka päivä.

Kuvittelisin että se olis niin erilaista, saattais olla että esimerkiks vois olla että lapsilla ois jo kuusvuotiaanakin joku harrastus, kun tuntuu että siellä lapsia kiikutetaan jo hirmu pienenä, silloin jo pitää pelata jääkiekkoa tai harrastaa luistelua.

Vanhemmat olivat suurimmalta osin tyytyväisiä omaan elämäänsä eivätkä kaivanneet lisää harrastuksia itselleen. Eräs isä totesi että jos haluaa päästä esimerkiksi teatteriin, voi aivan hyvin lähteä Lappeenrantaan, eikä se ole minkäänlainen ongelma. Eräs äiti kaipasi parempia opiskelumahdollisuuksia esimerkiksi kansanopistossa. Kukaan haastatelluista ei kokenut itseään yksinäiseksi, ja moni kertoi tapaavansa kaupungissakin asuvia ystäviään riittävästi, matkoihin ja tapaamiseen tarvittava aika oli vain välillä järjestettävä. Tulokset olivat siis samankaltaisia kuin aiemmissakin tutkimuksissa, joiden mukaan esimerkiksi oma rauha on maaseudulla asuville lapsiperheille tärkeämpää kuin esimerkiksi harrastusmahdollisuudet tai lähellä sijaitsevat palvelut (Strandell 2005, Kydön ym. 2006, 8 mukaan).

Haastateltujen perheiden arkipäivän haasteet olivat samankaltaisia kuin

aiemmissakin tutkimuksissa ilmenneet (esim. Kinnunen ja Mauno 2002, 103; Kuivakangas 2002, 43; Sallinen 2006, Röngän ym. mukaan 2009, 15). Vastaukset käsittelivät esimerkiksi kotitöiden määrää, perheen taloudellista tilannetta ja unenpuutetta pikkulapsen kanssa. Ainoastaan yksi vanhempi mainitsi, että pitkät välimatkat tuntuvat toisinaan rasitteelta. Yksi vanhempi koki arjen haasteeksi perheenjäsenten harrastusten ja muiden menojen yhdistelyyn.

6.2 Välimatkat maaseudulla asuvien kokemina

Haastateltavat perheet eivät yleensä pitäneet työ- ja asiointimatkaa Lappeenrantaan rasittavana, vaikka pitkien välimatkojen usein ajatellaankin olevan maaseutuasumiseen liittyvä selkeä haittapuoli (Etelä-Karjalan liitto 2004, 57). Matkan Lappeenrantaan töihin ja huvittelemaan ei koettu olevan liian pitkä, mutta haastateltavat mielsivät että harrastuksiin tai ostoksille ei tule varsinkaan arkipäivinä lähdettyä kovin helposti. Eräs äiti kuvaili asiaa näin:

Jos usein pitää käydä niin onhan se aika pitkä matka. Niin mie siihen samaan reissuun niputan kaikki asiat ja menee yks päivä kaupungissa. Se on aika rankka päivä sitten, mutta ei mee kulkemiseenkaan sitten turhaa aikaa.

Muutenkaan välimatkoja ei nähty rasitteena, mutta omaa autoa haastateltavat pitivät maaseudulla toimimisen edellytyksenä. Jonkinlaisena matkoihin liittyvänä rasitteena jotkin vanhemmat pitivät sitä, että lapset turhautuivat pitkillä automatkoilla, ja erään perheen lasten matka esikoulutaksissa kesti kiertolenkkejä ajellen lähes tunnin.

6.3 Lasten ystäväpiiri ja perheen naapurusto

Koska maaseudulla asutus on harventunutta, saattavat lapsiperheen matkat lasten kavereille ja harrastuksiin olla pitkiä. Nuorempien lasten kohdalla haastatellut vanhemmat eivät nähneet kavereiden kaukana asumista ongelmana, koska lapset eivät vielä osanneet kaivata leikkikavereita tai heille riitti omien sisarustensa seura. Kahdessa perheessä vanhemmat kertoivat että naapuristosta löytyi lapsille samanikäistä seuraa, ja yhdessä perheessä

päiväkotikaverit riittivät kaverisuhteiksi. Perheessä, jonka lapset eivät vielä olleet päivähoitossa, lapset eivät vielä kaivanneet ikäistään seuraa, mutta vanhemmat uskoivat, että kavereiden asuminen kaukana voisi tulevaisuudessa aiheuttaa harmia. Vanhemmat olivat jo pohtineet asiaa:

Ollaan me itseasiassa sitä mietitty että kun ei oo niitä kavereita niin lähellä niin se on sitten toisaalta vähän harmimpi. Koska silloin kun mie ja (lapsen isä) oltiin pieniä niin silloin on pystynyt ite ihan niinku itekseen lapset liikkumaan. Että me ollaan sitä mietitty. (Äiti)

Maaseudun kylissä kaikki tuntevat toisensa, ja se saattoi haastateltavien mielestä olla sekä hyvä että huono asia. Vanhemmista oli hyvä lasten kasvaessa tietää, keiden kanssa nämä liikkuvat. Lapsen kavereiden vanhempiin katsottiin olevan helpompi ottaa yhteyttä, kun heidät tunsivat. Naapureiden tuttuuden koettiin olevan myös turvallisuutta luova tekijä sekä lapsille että aikuisille.

Se vaan kuuluu silleen tänne, musta se kuuluu. Mä oon kans semmonen että sitten morjestaan ja meen juttelemaan vaikka oisin vaan kerran tavannu, musta silloin ollaan jo tuttuja. (Äiti)

Kaksi haastateltavaa tosin myönsi, että heitä välillä ärsyttivät naapurit, jotka olivat hyvin kiinnostuneita perheen ja toisten kyläläisten asioista. Eräs isä pohti asiaa seuraavasti:

Mie oon niin tottunu kun mie oon koko ikäni täällä ollu, mutta sitten, varmasti sitten jos ois omassa perheessä tai lähipiirissä joku semmonen ongelma niin ei siitä haluaisi kaikkien tietävän. Täällä se on välillä vähän semmosta. Toisaalta se on hyväkin tietää jos joku tarvitsee vaikka jonkinlaista apua niin sitä osaa tarjota, mutta ite sitä kuitenkin haluaa jokainen asiansa kertoa jos jotain kerrottavaa sitten olis.

6.4 Mielikuvat kaupungista asuinpaikkana

Kukaan haastateltavista ei sanonut harkinneensa kaupunkiin muuttoa, ja kysyttäessä he pitivät sitä lähes mahdottomana ajatuksena. Kun haastatelluilta kysyttiin, millaista heidän elämänsä olisi, jos he maaseudun sijaan asuisivat kaupungissa, ei kukaan uskonut elämässään minkään muuttuvan paremmaksi

jos he olisivat kaupunkilaisia.

Sitten kaikki semmonen vapaus, ulkona liikkumisen vapaus ja kaikki sellainen, se puuttuis, se ois niin erilaista siellä keskellä kaupunkia kerrostalossa kuin täällä luonnon lähellä. Se ois tosi erilaista. (Äiti)

Me elettäis hirveän paljon suppeammin jos me elettäis kaupungissa, meillä on tässä niin ihanan laaja rikas ympäristö joka on käden ulottuvilla ja helposti saavutettavissa. Just sellanen ympäristö mistä me niin kuin nautitaan. (Äiti)

Arki olis koirien kannalta vaikeempaa, ei vois laskee, se ois kaikesta vaikeampaa. Sitä on joskus puhuttu että se ois kivempaa jos ois illalla ne valot että vois lähtee myös illalla ulos ja sanoisinko näin että menis enemmän rahaa jos mie oisin siellä kauppapaikoilla niin kun jos mie ajattelen että jos myö asuttais ihan keskustassa että mie vaan lähtisin vaunujen kanssa kaupolle, menis enemmän rahaa. (Äiti)

Meitä varmast alkais ahdistamaan. Me kuitenkin eletään nyt niin vapaasti. Me varmaan saatais häätökin sieltä kerrostaloista kun ollaan totuttu et on omakotitalo ja tilaa sisällä ja ulkona. (Äiti)

Kolme haastateltavista vastasi, että heidän sosiaalisten kontaktiensa määrä pysyisi ennallaan tai jopa vähenisi, jos he asuisivat kaupungissa. Kukaan haastatelluista ei maininnut lyhyempiä välimatkoja, jotka yleensä liittyvät kaupunkiasumisen hyviin puoliin, ja ainoastaan yksi vastaaja mainitsi, että kaupungissa olisi paremmat ostosmahdollisuudet.

Kolme haastateltavista perheistä uskoi, että muuttoa pois maaseudulta voisi ajatella sitten, jos toinen vanhemmista sairastuisi vakavasti eikä omakotitalon töistä huolehtiminen enää onnistuisi. Eräs äiti, joka oli maininnut, että se kunkaikki tuntevat toisensa voi joissain tapauksissa olla myös kuluttavaa, ajatteli paikkakunnanvaihdoksen houkuttavan myös silloin, jos omassa elämässä tapahtuisi ikävä muutos:

Ja jos tapahtuisi jotain.. Jos olisi jotenkin niin vaikea se oma tilanne ettei enää kestäis sitä että kaikki on tuttuja. En mie kyllä sitä osaa ajatella mikä sellanen niin vaikea tilanne voisi olla.

6.5 Ajatukset Ylämaasta ja kunnan palveluista

Haastateltavat olivat pääasiassa tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä

asuinpaikkaansa ja kunnan tarjoamiin palveluihin. Karvosen ja Rintalan (2006, 294) tekemän tutkimuksen mukaan maaseudulla asuvista noin 30 prosenttia oli tyytymättömiä kunnallisiin palveluihin, joten tämän pienen selvityksen perusteella voisi päätellä ylämaalaisten lapsiperheiden olevan asuinpaikkansa palveluihin tyytyväisempiä kuin maaseudulla asuvien keskimäärin.

*Pyydettyäessä kuvailemaan Ylämaata asuinpaikkana haastateltavat käyttivät muun muassa ilmaisuja *turvallinen ja rauhallinen, mukava asua, ja herrankukkaro.**

Tää on rauhallinen ja turvallinen ja kuitenkin peruspalvelut pelaa, kaukana kavala maailma. (Äiti)

Sanotaan et meil kun ei oo täällä mitään, niin mä en ihan allekirjoita. Meillä on kuitenkin hyvät peruspalvelut, hyvät vanhuksille ja lapsille ja koulu, ei musta tässä oo mitään valittamista. (Äiti)

Konkurssikypsä pieni maalaiskunta, tällanen ihan hyvä paikka kuitenkin. (Isä)

Kolmella haastatelluista perheistä oli lapsia päivähoitossa. Ylämaalla järjestettävään päivähoitoon haastateltavat olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä ja kaksi perhettä kertoi oma-aloitteisesti olevansa erittäin tyytyväisiä. Vanhemmat olivat tyytyväisiä lastensa hoitopaikkoihin, vaikka ne eivät jokaisessa tapauksessa olleetkaan perheen ensisijaisesti toivomassa paikassa. Päivähoitopaikat olivat yleensä järjestyneet sujuvasti tarpeen tullessa. Ainoastaan yhden lapsen hoitopaikan saaminen oli kestänyt vanhempien mielestä liian pitkään.

Vanhemmat kokivat, että yhteistyö Ylämaan kunnan päivähoiton ja vanhempien välillä oli sujuvaa. Haastateltavat kokivat, että Ylämaan päivähoiton laadussa ja toteutuksessa oli toimintakauden 2008-2009 aikana tapahtunut parannusta, ja yksi perhe ilmoitti parannusehdotuksia kysyttäessä ainoastaan toivovansa, että asiat pysyisivät samanlaisina. Haastateltavat toivoivat päivähoitolta avoimuutta, riittävästi henkilökuntaa sekä tarpeeksi pieniä hoitoryhmiä. Perhe, jonka lapset eivät vielä olleet päivähoitossa, kertoi suhtautuvansa pienellä epäilyksellä päivähoiton laatuun ja henkilöstön riittävyyteen. Sen sijaan perheet, joiden lapset olivat päivähoitossa, kokivat

näiden seikkojen olevan haastatteluhetkellä kunnossa.

Neuvolan ja terveydenhuollon palvelujen miellettiin olevan toimivia, ja ne haastateltavat, jotka olivat tarvinneet esimerkiksi kodinhoitajan tai erityissairaanhoidon palveluja, kokivat, että Ylämaan kunta oli auttanut heitä parhaansa mukaan. Lääkäripalvelujen saatavuudessa oli kaikkien paitsi yhden haastatellun mielestä parannettavaa, vaikka haastateltavat olisivatkin kokeneet, että heidän kohdallaan asiat olivat hoituneet hyvin ja nopeasti. Erityisen tyytyväisiä useimmat haastateltavat olivat terveydenhoitajan ja neuvolan palveluihin.

6.6 Haastateltujen ajatuksia kuntaliitoksesta

Haastateltavat pitivät kuntaliitosta pakon sanelemana, eikä sitä pidetty erityisen huonona asiana. Erästä perhettä mietityttivät yläasteajat: jos lapset joutuvatkin yläasteelle Lappeenrantaan eivätkä kylän lapset enää välttämättä pääse lähempänä olevalle toisen kunnan yläasteelle. Perheet uskoivat, että palveluista tultaisiin varmasti karsimaan, mutta saman uskottiin olevan edessä myös silloin, jos Ylämaa olisi säilynyt omana kuntanaan. Lapsiperheiden peruspalvelujen, päivähoidon ja koulun sekä ainakin jonkinlaisten neuvolapalvelujen uskottiin säilyvän, joten palvelujen karsiminen ei erityisesti huolettanut haastateltavia.

Lähestyvä kuntaliitos herätti haastateltavissa seuraavankaltaisia ajatuksia:

”Eihän tää niin kuin paikkana muutu yhtään mihinkään, en mä usko että se vähään aikaan tulee näkymään meidän elämässä yhtään mitenkään mutta ehkä se joskus näkyy, palvelut rupeaa sitten heikkenemään. En mä kuitenkaan näe sitä liittymistä mitenkään kauhean negatiivisena, onhan se ihan järkeenkäypä asia ettei näin pienen kunnan ole mahdollista selviytyä itsenäisenä. (Äiti)

Huonompaan suuntaan menee varmasti, palveluista karsitaan. (Isä)

Asiat tulee varmaan muuttumaan, niitä palveluita joudutaan enemmän hakemaan Lappeenrannasta ja se on näille vanhemmille ihmisille huonompi asia. Mut ei tää liitos nyt silleen pettymys ole. (Äiti)

No toivois tietysti sitä että kunta, tai sitten vaikka Lappeenranta, että vaikka täällä on panostettu vanhusten palveluihin niin ei sitten unohdettais niitä

lapsiakaan. Ja sitten kun sieltä päivähoidosta kun kuuluu niin kiinnitettäis huomiota että ois resursseja ja nyt kun siitä julkisuudessakin puhutaan niin katottais ettei olis liian isoja ryhmiä että ne sitten taas toimis. (Äiti)

Pyydettyäessä ainoastaan yksi haastateltava löysi haastatteluhetkellä kuntaliitoksesta jonkinlaisia myönteisiäkin seurauksia omalle perheelleen. Hän oli kuullut, että joihinkin Lappeenrannassa järjestettäviin harrastuksiin harrastusmaksut ovat ulkopaikkakuntalaisille korkeammat, joten kuntaliitos omalla tavallaan tarjoaa ylämaalaisille lapsiperheille parempia harrastusmahdollisuuksia.

6.7 Yhteenveto

Haastatellut lapsiperheet olivat tyytyväisiä elämäänsä maaseudulla. Heistä maaseutu oli lapsille hyvä ja turvallinen kasvuympäristö, joka tarjosi luonnonläheisyyttä ja rauhaa. Maaseutuasumista ei kuitenkaan ollut valittu lasten vaan useimmiten omien tottumusten ja työmahdollisuuksien vuoksi. Omaan elämäänsä haastatellut olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä, haasteita heille tuottivat esimerkiksi perheen taloudellinen tilanne ja kotityöt.

Haastatellut eivät yleensä nähneet maaseutuasumiseen usein liittyviä pitkiä välimatkoja ongelmana. Asuinpaikkaan liittyvänä ikävämpänä puolena haastateltavat toivat kuitenkin esille sen, että maaseudulla perheen naapurustossa ei välttämättä asu samanikäisiä lapsia. Naapuruston asukkaat tuntevat toisensa, ja se oli haastateltujen mielestä sekä hyvä että huono asia. Asiaan oltiin usein itse tottuneita, ja kyläläisten tuttuuden uskottiin olevan turvallisuutta luova tekijä.

Kukaan haastatelluista ei suunnitellut muuttoa kaupunkiin, kaikista sellainen vaihtoehto tuntui oudolta ja ikävältäkin ajatukselta. Haastatellut arvostivat maaseutuasumisen vapautta ja mahdollisuuksia ulkona ja luonnossa liikkumiseen.

Ylämaa oli haastatelluista hyvä asuinpaikka, jossa peruspalvelut ovat kohtuullisen hyvässä kunnossa. Kunnan palveluihin ja päivähoitoon oltiin

ainakin melko tyytyväisiä. Kuntaliitos Lappeenrannan kanssa ei ollut haastatelluista puhtaasti negatiivinen asia, vaikka sen uskottiinkin hiljalleen johtavan palveluiden karsimiseen. Monet haastatelluista uskoivat, että kuntaliitos ei vaikuttaisi heidän elämäänsä juuri ollenkaan.

7 POHDINTA

7.1 Selvitystulosten pohdintaa

Haastatteluista saamani tulokset vastaavat selvityskysymykseeni *Millaista on Ylämaalla asuvien lapsiperheiden elämä?* melko hyvin. Kysymys on laaja, eikä siihen ole olemassa tyhjentävää vastausta. Edes hyvän ja melko varmasti paikkansapitävän kuvauksen saaminen niinkin pienestä paikkakunnasta kuin Ylämaa vaatisi paljon laajempaa haastatteluaineistoa. Haastateltavieni vastauksista kuitenkin välittyy kuva siitä, että maaseudulla asuvat lapsiperheet ovat tyytyväisiä asuinseutuunsa ja siihen, mitä se tarjoaa heidän lapsilleen. He ovat melko tyytyväisiä kotiseutunsa palveluihin ja heidän arkensa ja hyvinvointinsa haasteet muodostuvat jostain muusta kuin asuinpaikkaan liittyvistä asioista.

Olin yllättynyt siitä, että yksikään haastatelluista perheistä ei maininnut valinneensa maaseutua asuinpaikakseen lasten vuoksi: aiemmissa tutkimuksissa ja selvityksissä lapsiperheiden maaseudulla asumisen syitä ovat nimenomaan olleet lasten turvallinen kasvuympäristö ja sukulaisten läheisyys (Aula 2007; Tielaitos 1997 Kurkaan 2002, 12 mukaan). Tulosten erilaisuus tosin selittyyneen oman selvitykseni pienellä aineistolla sekä sillä, että vain yhdellä haastattelemastani perheistä oli ollut lapsia jo ennen heidän muuttoaan Ylämaalle.

Luonto ja sen läheisyys olivat haastatelluille tärkeitä asioita, ja he halusivat, että heidän lapsensakin saisivat nauttia luonnosta ja muusta maaseutuelämään kuuluvasta. Tulos oli hieman yllättävä, sillä voisi olettaa että erityisesti

maaseudulla koko ikänsä asuneet vastaajat olisivat niin tottuneita luonnon läheisyyteen, että he olisivat jättäneet sen huomiotta vastauksissaan. Ehkä omien lasten saaminen ja kasvattaminen oli saanut vastaajat ajattelemaan luonnon tarjoamia mahdollisuuksia entistä tarkemmin. Koska vastaajat pitivät luonnossa toimimista tärkeänä asiana lastensa kasvuympäristössä, niin ehkä tämä asia olisi hyvä huomioida myös esimerkiksi lasten harrastustoimintaa ja päivähoitoa järjestettäessä.

Haastateltavien perheiden arjen haasteet olivat samankaltaisia kuin aiemmissakin tutkimuksissa (esim. Kinnunen ja Mauno 2002, 103; Kuivakangas 2002, 43; Sallinen 2006, Röngän ym. 2009, 15 mukaan) esille tulleet haasteet: vastaukset käsittelivät esimerkiksi kotitöiden määrää, perheen taloudellista tilannetta, perheenjäsenten aikataulujen yhdistelyä sekä unenpuutetta pikkulapsen kanssa. Oletin kuitenkin, että välimatkat olisivat tuottaneet vastaajille suurempia haasteita kuin ne nyt vastausten mukaan tuottivat. Pitkät välimatkat ovat kuitenkin hyvin yleinen maaseutuasumiseen liittyvä haittapuoli (Etelä-Karjalan liitto 2004, 57). Välimatkoihin oli ilmeisesti totuttu, sillä vain yksi haastateltava mainitsi pitkien välimatkojen tuntuvan toisinaan rasitteelta, eikä kukaan haastateltavista maininnut kaupunkiasumista kuvitellessaan välimatkojen lyhyttä. Maaseudulla asuvat lapsiperheet ovat siis ilmeisesti tottuneet hakemaan palvelunsa kauempaa. Yleensäkin maallemuuttajien liikkuvuus (esimerkiksi oman auton omistaminen) tai oman palvelutarpeen suhteuttaminen tarjolla oleviin palveluihin korvaa asuinkunnan mahdollisesti puutteelliset palvelut (Kytö ym. 2006, 9, 19). Kuitenkin nyt kun Ylämaa liittyy Lappeenrantaan vuoden 2010 alusta, on kuitenkin tärkeää kiinnittää huomiota esimerkiksi koululaisten ja esikoululaisten kyyditysten pituuden kohtuullisuuteen. Kuinka lapsilla on voimia toimia, leikkiä ja kehittyä, jos heidän hoito- tai koulupäivänsä pituus venyy tunneilla kyydityksien vuoksi?

Haastateltavien arjen haasteet olivat samankaltaisia kuin aiemmassa asuinpaikasta riippumattomassa tutkimuksessa. Lisäksi haastattavat olivat tyytyväisiä asuinympäristöönsä ja sen tarjoamiin palveluihin. Tästä voitaneen päätellä että Ylämaa on hyvä lapsiperheen asuinympäristö tai että haastatelluilla sattui olemaan tavallista positiivisempi asenne omaan

elämänsä.

Kuntaliitos oli haastatteluja tehdessäni hyvin ajankohtainen asia, joka vaikutti herättävän haastatelluissa epäilyksiä ja jonkinlaista hämmennystä. Yllätyksenä kuntaliitos ei tuntunut tulevan kenellekään: haastateltavat pitivät kuntaliitosta pakon sanelemana eikä sitä pidetty erityisen huonona asiana. Haastatellut perheet tuntuivat suhtautuvan kuntaliitokseen melko välinpitämättömästi, eikä sillä nähty lähitulevaisuudessa olevan vaikutusta omaan elämään. Lapsiperheiden peruspalvelujen, päivähoidon ja koulun sekä ainakin jonkinlaisten neuvolapalvelujen uskottiin säilyvän, joten palvelujen karsiminen ei erityisesti huolettanut haastateltavia.

Kuntaliitokseen liittyvät tunteet saattoivat johtua siitä, että Ylämaan kohdalla oli jo pitkään julkisesti keskusteltu ja uutisoitu kunnan huononevasta taloudellisesta tilanteesta, joten se ei tullut yllätyksenä kuntalaisille: haastateltavatkin tuntuivat pitävän parempana vaihtoehtona kuntaliitosta kuin kunnan palveluiden jatkuvaa karsimista. Vähintään yhteistyön tiivistämisestä Lappeenrannan tai Virolahden ja Miehikkälän kanssa oli puhuttu jo useita vuosia. Lappeenrantaan liittyminen saattoi haastatelluista tuntua melko helpolta myös siksi, että palveluita on jo nyt esimerkiksi ostopalveluina totuttu hakemaan sieltä.

Lappeenrannan ja Ylämaan liitosneuvottelujen yhteydessä tehdyn palvelujen järjestämissuunnitelman mukaan Ylämaalla järjestettävät sosiaali- ja terveysalan palvelut säilyvät ainakin pari vuotta liitoksen jälkeen varsin ennallaan (Lappeenrannan kaupunki 2009). Koska ainakin haastattelemani perheet olivat haastatteluhetkellä tyytyväisiä Ylämaan palveluihin, on mielenkiintoista seurata, millä mielellä ylämaalaiset ottavat vastaan kuntaliitoksen tuomat uudistukset ja millaiseksi Ylämaan alueen palveluntarjonta ja -kysyntä liitoksen jälkeen muodostuu.

7.2 Jatkoselvityksaiheet

Olisi mielenkiintoista toteuttaa lapsiperheiden elämää käsittelevä selvitys Ylämaan alueella esimerkiksi viiden vuoden kuluttua ja selvittää, ovatko

esimerkiksi maaseutuasumisen syyt tai perheiden tyytyväisyys palveluihin muuttuneet kuntaliitoksen tapahduttua. Opinnäytetyöni kaltaisen selvityksen voisi toteuttaa myös jossain muussa maalaiskunnassa, jolloin vastauksia voisi verrata toisiinsa.

Haastateltavat korostivat vastauksissaan luonnon läheisyyden merkitystä, joten maaseudulla asuvien luontosuhteen tutkiminen lähemmin voisi olla mielenkiintoista: millainen on ihmisen suhde luontoon ja millainen voimavara se on yksilön henkiselle hyvinvoinnille

LÄHTEET

Arponen, A. 2003. Ylämaalle rakennetaan nyt enemmän kuin koskaan ennen. <http://www2.lappeenranta.fi/lehtitietokanta/artikkeli.php?id=451> (Luettu 12.10.2008)

Aula, M. 2007. Lapset maalla – luonnossa vai autossa? <http://www.lapsiasia.fi/Resource.phx/lapsiasia/ajankohtaista/puheet/kirjoitukset/maaseuduntulevaisuus21052007.htx> (Luettu 10.9.2008)

Eirola, R. 2003. Lapsiperheiden elämänhallintavalmiudet. Perheohjauksen arviointi. Kuopion yliopisto. Hoitotieteen laitos. Pro gradu -tutkielma.

Etelä-Karjalan liitto 2004. Etelä-Karjalan maaseudun kehityskatsaus. Lappeenranta.

Heikkilä, M., Rintala, T., Airio, I. & Kainulainen, S. 2002. Hyvinvointi ja tulevaisuus maalla ja kaupungissa. Stakes

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2002: Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Inkinen-Tapio, P. 2008. Päiväkodinjohtaja, perhepäivähoidon ohjaaja. 21.10.2008 Ylämaalla. Haastattelu.

Kalland, M. 2006. Lapsiperheen hyvinvointi. Tausta-aineistoa Stakesin ja opetushallituksen asiantuntijaseminaariin ”Lasten hyvinvointi ja oppimisvalmiuksien arviointi 3-7 –vuoden iässä”. http://info.stakes.fi/NR/rdonlyres/BDFF3EA0-A525-45F7-B1EF-D7D86DC02570/0/Lapsiperheenhyvinvointi_kalland_3_.pdf (Luettu 23.3.2009)

Karvonen, S. & Kauppinen, T. 2008. Hyvinvoinnin vajeet maalla, kaupungissa ja kaupunkikeskuksissa. Teoksessa Moisio, P., Karvonen, S., Simpura, J. & Heikkilä, M. (toim.) Suomalaisen hyvinvointi. Stakes, 276-294.

Karvonen, S. & Rintala, T. 2006. Asuinympäristö hyvinvoinnin määrittäjänä. Teoksessa Kautto, M. (toim.) Suomalaisen hyvinvointi 2006. Stakes, 285-305.

Kinnunen, U. & Mauno, S. 2002. Työ ja perhe-elämä vanhempien ja lasten näkökulmasta. Teoksessa Rönkä, A. & Kinnunen, U. (toim.) Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Keuruu: Ps-kustannus, 99-118

Kontula, O. 2004. Perhepolitiikka käännekohdassa: Perhebarometri 2004. Väestöntutkimuslaitos. Helsinki.

Kuivakangas, J. 2002. Lähtökohtia lasten pahoinvoinnin tarkasteluun. Teoksessa Rönkä, A. & Kinnunen, U. (toim.) Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Keuruu: Ps-kustannus, 30-50.

- Kurkaa, R. 2002. Maaseutuasumisen vetovoimatekijät: case: Rehulan talousalue. Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulu. Liiketalouden koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Kyttä, M. 2003. Lapsiystävällinen ympäristö. Teoksessa Sassi, P. & Tarkkonen, T. (toim.) Lapsi ja kasvuympäristö: puheenvuoroja ja kirjavinkkejä. Helsinki: Cultura, 22-28 .
- Kytö H., Tuorila, H. & Leskinen, J. 2006. Maaseudun vetovoimaisuus ja kuluttajien yksilölliset elämäntavat. Kuluttajatutkimuskeskus.
http://www.kuluttajatutkimuskeskus.fi/files/4901/2006_05_julkaisu_maaseutu_loppuraportti.pdf (Luettu 20.3.2009)
- Lappeenrannan kaupunki. 2009. Ylämaasta tulee osa Lappeenrantaan vuoden 2010 alussa.
<http://www.lappeenranta.fi/?newsid=4118&deptid=12103&showmodul=20&languageid=3&news=1> (Luettu 23.3.2009)
- Lehtoranta, A-M. & Peltonen, K. 2005. Lapsiperheiden palveluita arjen ja vanhemmuuden tukena Lappeenrannassa. Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Moisio, P., Karvonen, S., Simpura, J. & Heikkilä, M. (toim.) 2008. Suomalaisten hyvinvointi. Stakes. Vaajakoski: Gummerus kirjapaino
- Nivalainen, S. 2002. Maalle muuttajat – millaisia he ovat.
http://www.ptt.fi/dokumentit/tp59_09080610.pdf. (Luettu 2.3.2009)
- Peltonen, T. 2003. Maaseudulla asuvien lasten esiopetuksen järjestäminen. Teoksessa Puhakka J. & Selkee, J. (toim.) Hyvän elämän alku kunnallisessa palvelutuotannossa. Suomen kuntaliitto. Helsinki, 114-126.
- Pulkinen, L. 2002. Koti, koulu ja yksityinen elämänpiiri hyvän elämän ankkureina. Teoksessa Rönkä, A. & Kinnunen, U. (toim.) Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Keuruu: Ps-kustannus, 14-29.
- Rönkä, A., Malinen, K. & Lämsä, T. (toim.) 2009. Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Jyväskylä: Ps-kustannus.
- Strandell, C. 2003. Lapsiystävällisen ympäristön suunnittelu. Teoksessa Sassi, P. & Tarkkonen, T. (toim.) Lapsi ja kasvuympäristö: puheenvuoroja ja kirjavinkkejä. Helsinki: Cultura, 28-42.
- Tilastokeskus 2009. Lapsiperheisessä 41 prosenttia väestöstä.
http://www.tilastokeskus.fi/til/perh/2008/perh_2008_2009-05-29_tie_001_fi.html (Luettu 12.5.2009)
- Vilén M., Vilhunen R., Vartiainen J., Sivén T., Neuvonen, S., & Kurvinen, A.

2006. Lapsuus. Erityinen elämänvaihe. Helsinki: WSOY

Zimmerbauer, K. & Korpimäki, U. 2006. Houkuttimet ja imago maaseutumaisten kuntien muuttoliikkeen hallinnassa. Kuntajohdon näkemyksiä kolmessa eteläpohjalaiskunnassa.

http://www.mua.fi/lehti/2006/Zimmerbauer_Korpimaki.pdf (Luettu 12.1.2009)

Ylämaan kunta 2009. Kuntatietoa. <http://www.ylamaa.fi/> (Luettu 2.3.2009)

MAASEUDUN LAPSIPERHEET

Maaseutuasumisen syyt, arki ja haasteet

Hei!

Olen Minna Montonen, sosionomi (AMK)-opiskelija Saimaan ammattikorkeakoulusta (ent. Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulu). Tarvitsisin ylämaalaisia haastateltavia opinnäytetyöhöni jonka aiheena ovat maaseudulla asuvat lapsiperheet.

Tietoa maaseudun lapsiperheiden elämästä on olemassa melko vähän. Toivon, että opinnäytetyölläni voisin lisätä opiskelijoiden ja työntekijöiden ymmärrystä maaseudulla asuvien perheiden arjesta, haasteista ja palvelutarpeista.

Tarvitsen haastateltavaksi ylämaalaisia, joilla on alle kouluikäisiä lapsia. Haastattelut ovat luottamuksellisia eikä haastateltavia tulla tunnistamaan valmiista opinnäytetyöstä. Haastattelun kesto on noin puoli tuntia ja se voidaan toteuttaa esimerkiksi haastateltavan kotona tai Ylämaan päiväkodin tiloissa.

Jos sinua saa haastatella, ota yhteyttä!

Ystävällisin terveisin,

Minna Montonen
puh. 040-----
tai minna.montonen@corrie.fi

TEEMAHAASTATELUN TEEMAT

Perhe ja asumishistoria

Maaseudulle muutto

Ajatukset omasta elämästä ja tulevaisuudesta

Ylämaa

Lasten ja lapsiperheen palvelut

Kuntaliitos

Mahdolliset muut ajatukset ja korostukset